

“Mədən sənayesində şəffaflığın artırılması” koalisiyası

“ARDNŞ-nin auditinin yubanması və şirkətin fəaliyyətindəki şəffaflığın vəziyyətinin ictimai müzakirəsi” layihəsi

**İcraçılar: Azad İqtisadiyyata Yardım İctimai Birliyi
Neftçilərin Hüquqlarını Müdafiə Təşkilatı**

Məruzəçi: Zöhrab İsmayılov

Bakı – 22 oktyabr 2006

Layihəni vacib edən amillər

- ❑ Milli neft şirkətinin bir mədəni sənayesi müəssisəsi olaraq audutdən keçməsi barədə ictimai müzakirənin açılması zəruriliyi;
- ❑ ARDNŞ-nin vəsaitlərinin faktiki olaraq ictimai gəlirlər olması və bu vəsaitlərin xərclənməsinin şəffaflıq şəraitində aparılması zərurəti;
- ❑ ARDNŞ ilə bağlı şəffaflıq təşəbbüslərinin sistemli xarakter alması üçün QHT-lərin səylərinin birləşdirilməsi və bu sahədə fəaliyyətin artırılması zərurəti;

Məqsədlər

- ARDNŞ-nin auditinə mane olan səbəbləri üzə çıxartmaq;
- ARDNŞ-də beynəlxalq mühasibat uçotuna keçidə hazırlığın və şəffaflığın vəziyyətini ictimaiyyətə çatdırmaqdır.

Vəzifələr

- ❑ ARDNŞ-də indiyədək auditin aparılmamasının səbəblərini üzə çıxarılması;
- ❑ Hökumətin şirkətin fəaliyyətinə nə dərəcədə effektiv nəzarət etdiyinin ictimaiyyətə çatdırılması;
- ❑ Şirkətin fəaliyyətində şəffaflığın artırılması üçün təkliflər hazırlamaq;

Görülmüş işlər

- ❑ ARDNŞ-yə yönəlmiş suallar hazırlanıb və şirkətə informasiya sorğusu göndərilib
- ❑ Bir informasiya agentliyinin (Turan) bülletenləri və bir internet qəzeti (Day.az) üzrə mövzu üzrə məlumatlar toplanılıb
- ❑ Şəxsi əlaqələr hesabına şirkətin maliyyə fəaliyyəti üzrə məlumatlar toplanılıb
- ❑ Şirkətin internet resursları (www.socar.gov.az və www.socarmo.az) monitoring olunub
- ❑ Şirkətin "İnformasiya əldə etmək azadlığı haqqında" qanuna münasibəti izlənilib
- ❑ Şirkətin EİTİ prosesində iştirakı izlənilib

İlkin nəticələr

- Əldə edilmiş məlumatlar əsasında 2 təhqiqat materialı hazırlanıb
- Bunlardan birincisi şirkətin Hesabatların beynəlxalq standartlara keçilməsi prosesi və struktur dəyişikliyi ilə əlaqədardır
- İkincisi şirkətin maliyyə fəaliyyəti və vergi öhdəliklərini necə yerinə yetirməsi barədədir

Monitoring prosesi – ilkin nəticələr (1)

- Monitoring dövründə (may-sentyabr) ARDNŞ-nin internet saytıda Hesabatların beynəlxalq standartlara keçidi prosesi ilə bağlı cəmi 5 məlumat gedib
- Şirkət hər ay istehsal və büdcə ödənişləri barədə məlumatları saytda yerləşdirir
- İnternet resurslarındakı məlumatların mütləq çoxluğu şirkətin cari fəaliyyəti və görüşlər barədədir
- 8 sentyabr 2006-cı ildə şirkətin 2005-ci il üzrə hesabatı internet saytıda yerləşdirilmişdir
- İnternet saytıda yer almış mətbuat güşəsi qənaətbəxş işləyir
- ARDNŞ informasiya sorğularına cavab vermir

Monitoring prosesi – ilkin nəticələr (2)

- İnformasiya agentliyi və internet qəzeti vasitəsilə ARDNŞ haqqında yayılan məlumatlar əsasən şirkətin istehsal fəaliyyətini və yeni layihələr barədə görüşləri əks etdirir
- Avqust ayında şirkətin keçmiş vitse-prezidenti Şahin Mustafayev "Vergilər" qəzetinə müsahibə verib, ARDNŞ-nin maliyyə fəaliyyəti, büdcə ödənişləri və neft-qaz sazişlərindən əldə edəcəyi gəlirlər barədə məlumatlar açıqlayıb

Hesabatlar – 2004-cü il (1)

- ARDNŞ ictimaiyyət üçün hesabatını ilk dəfə olaraq 2004-cü il üzrə açıqlayıb
- Hesabat şirkətin internet saytında yerləşdirilib
- 60 səhifəlik hesabatın 2 səhifəsi maliyyə nəticələrinə həsr olunub
- Maliyyə nəticələrində fəaliyyət sahələri üzrə mənfəət göstəriciləri, dövlət büdcəsinə ödənişlər və qarşılıqlı borclar barədə məlumatlar əks olunub

Hesabatlar – 2004-cü il (2)

- ARDNŞ 2004-cü ildə 5,3 trln. Manat mənfəət əldə edib
- Hesabatda göstərilir ki, şirkət "Azərenerji" və "Azəriqaz" şirkətlərinə verilən subsidiya (2,27 trln. manat) da daxil olmaqla büdcəyə 5,2 trln. Manat ödəniş edib
- Şirkətin strukturlarının debitor borcları 23,7 trln., kreditor borcları 16,9 trln. Manat olub
- Şirkətxarici debitor borcları 11,97 trln., kreditor borcları 5,29 trln. Manat təşkil edib

Hesabatlar – 2005-ci il (1)

- ❑ 2005-ci il üzrə hesabat 2 dildə (həmçinin ingilis) açıqlanıb
- ❑ Hesabat 73 səhifədir, onun 2 səhifəyə yaxını maliyyə nəticələrinə həsr olunub
- ❑ Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər barədə məlumatlar maliyyə nəticələri bölməsinə daxil edilib
- ❑ Qarşılıqlı borclar barədə məlumatlar hesabatda yer almayıb
- ❑ Hesabata Maliyyə hesabatlarının beynəlxalq standartlara keçilməsi və təhsil sahəsində görülmüş işlər barədə bölmələr daxil edilib

Hesabatlar – 2005-ci il (2)

- MHBS-ə keçilməsi üzrə görülən işlər bölməsində sadalanan tədbirlərin bir çoxu 2005-ci ilə deyil, 2006-cı ilə təsadüf edir
- Bu tədbirlərin bəziləri bizim layihənin icra olunduğu dövrə, daha dəqiq desək informasiya sorgularımız şirkətə təqdim edildikdən sonrakı dövrə təsadüf edir
- Güman edirik ki, bizim işimiz bu sahədə qismən də olsa öz nəticəsini verib, proses sürətlənib

Hesabatlar – 2005-ci il (3)

- ARDNŞ 2005-cil ildə 1,2 mlrd. AZN mənfəət əldə edib
- Enerji sektoruna verilən 130 mln. AZN vəsait də daxil olmaqla 675 mln. AZN həcmində dövlət büdcəsinə ödəniş edilib
- 2005-ci ildə şirkət DSMF-ə 30,2 mln. AZN vəsait ödəyib

Hesabatların beynəlxalq standartlara keçirilməsi prosesi

- MHBS-ə keçidi üzrə şirkətdə xüsusi komissiya yaradılıb
- Maliyyə Nazirliyinin qərarı ilə ARDNŞ-nin 5 qurumunun (Azneft, H.Əliyev ad. Bakı NEZ, Azneftyanacaq, Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar və Neft Kəmərləri İdarələri) MHBS-ə keçid tarixi 1 iyul 2007-ci ilə təyin edilib
- MHBS-ə keçid üzrə Maliyyə Nazirliyi üzrə "İşçi proqram" razılaşdırılıb
- Bu sahədə məsləhətçi kimi "Pricewaterhouse" beynəlxalq auditor şirkəti kimi seçilib

Hesabatların beynəlxalq standartlara keçirilməsi prosesi – İşçi proqram

- MHBS-ə keçid üzrə uçot sisteminin təhlilinin keçirilməsi
- MHBS-ə uyğun olaraq uçot siyasətinin işlənməsi
- Uçot siyasətinə müvafiq olaraq işçi hesab planının hazırlanması və onun əsasında uçot registrlərinin qurulması
- İşçi hesab planına uyğun “Hesabdarlıq üzrə göstərişlərin” hazırlanması
- MHBS-ə uyğun maliyyə hesabatlarının hazırlanması üzrə təlimatların işlənməsi

Hesabatların beynəlxalq standartlara keçirilməsi prosesi – USTDA ilə əməkdaşlıq

- TDA ARDNŞ-yə MHBS-ə keçid üzrə Texniki Dəstək Proqramı çərçivəsində 1,6 mln. Dollar grant ayırılıb
- Vəsaitin ilk yarısı EBRD xətti ilə məsləhətçi şirkətə ayrılıb
- İlk mərhələ başa çatıb, nəticələr barədə ictimaiyyətə məlumat verilməyib (Tərəflər məxfilik barədə razılaşıblar)
- Sentyabrın əvvəlində TDA proqram üzrə ikinci tranşın ayrılmasına razılıq verilib

Büdcə öhdəliklərinin yerinə yetirilmə(mə)si – Cəmi

2003-cü il (Mlrd. manat)

Hesablanmış	Ödənilmiş	Faktiki icra, %-lə
3803,2	1853,0	48,7

2004-cü il

3135	1921,9	61,3
------	--------	------

2005-ci il

4470,2	2710,6	60,6
--------	--------	------

Büdcə öhdəliklərinin yerinə yetirilmə(mə)si – Mədən vegisi üzrə

2003-cü il (Mlrd. manat)

Hesablanmış	Ödənilmiş	Faktiki icra, %-lə
1016,6	283,6	27,9

2004-cü il

515,0	489,2	95,0
-------	-------	------

2005-ci il

524,8	267,7	51,0
-------	-------	------

Büdcə ödənişləri – ziddiyyətlər

(Mlrd. manat)

İllər	VN-nin məlumatı	ARDNŞ-nin məlumatı
2004	1921,9	2975,5
2005	2710,6	2725,0

- 2004-cü ildə şirkət "Azneft"ə edilmiş 704,8 mlrd. manat güzəşti və 340,5 mlrd. manatlıq əvəzləmələri hesabatda həmin il üzrə vergi ödənişi kimi təqdim edib
- Bunu nəzərə alsaq belə 2004-cü il üzrə fərq 8.3, 2005-ci il üzrə fərq 14.4 mlrd. manat təşkil edir

Sosial layihələr

- ❑ “2005-2008-ci illərdə regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramı”na görə ARDNŞ-nin hesabına 10 regionda Diaqnostika və Tibb mərkəzləri inşa edilməlidir
- ❑ Bu layihənin ümumi dəyəri 50 mln. dollar təşkil edir.
- ❑ 2003-cü ilin üçüncü rübündən inşasına başlanılan belə bir tibb mərkəzi isə artıq Siyəzəndə fəaliyyətə başlayıb.
- ❑ 2005-ci ilin üçüncü rübündə Lənkəranda tikintisi başlanmış müalicə mərkəzi (dəyəri 4,7 mln. ABŞ dolları) bu il istifadəyə verilib
- ❑ Gəncədə (dəyəri 6 mln. ABŞ dolları) və Qazaxda (dəyəri 5 mln. ABŞ dolları) belə bir diaqnostika mərkəzləri tikilməkdədir
- ❑ Bu layihələr barədə yalnız ümumi məlumatlar mövcuddur

Neftin maya dəyəri

(Ton/min manat)

2003	2004	2005
164.9	189.3	199.95

Qazın maya dəyəri

(1000 kubmetr/min manat)

2003	2004	2005
90.7	104.8	116.15

Şirkətin idarəedilməsi və Şəffaflıq

- ❑ ARDNŞ-də Şura yaradılıb və ya əvvəlcədən mövcud olub, amma tərkibi barədə məlumat yoxdur.
- ❑ Bu layihə çərçivəsində şirkətlə əməkdaşlığımız hələ ki, alınmır
- ❑ Şirkət informasiya sorğularına heç bir reaksiya vermir
- ❑ Şirkət "İnformasiya almaq azadlığı haqqında" qanuna müvafiq olaraq müvafiq səlahiyyətli şəxsi hələ də təyin etməyib

ARDNŞ vƏ EİTİ

- ❑ Şirkət EİTİ prosesində passiv iştirak edir
- ❑ Bununla belə şirkət dövlətə ödədiyini açıqlayır
- ❑ Ancaq hökumətin açıqlaması və şirkətin açıqlaması arasında fərq mövcuddur
- ❑ Bu barədə araşdırma aparmaq müvafiq audit şirkətinin səlahiyyətindədir

Neft gəlirləri hamımızındır!

Diqqətli olaq!

**İctimai Birliklərin "Mədən sənayesində
şəffaflığın artırılması" koalisiyası**